

8. Стоколос Н. Г. Конфесійна політика окупаційної адміністрації рейхскомісаріату «Україна» в 1941-1942 рр. *Український історичний журнал*. 2004. № 3. С. 91-111.

СТАНОВЛЕННЯ ЖІНОЧИХ ФЕМІНІСТИЧНИХ РУХІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)

Ірина Козлова

Науковий керівник:
Анжеліка Голуб

У тезах до конференції авторкою розкрито поняття «фемінізм», його витоки та першопричини. Осмислено деякі типи фемінізму. Звернуто увагу на особливості феміністичних рухів у Великій Британії ХІХ ст., зокрема на заснування перших жіночих організації (гурток, товариство) та деяких їх представниць.

Ключові слова: жінки, фемінізм, рівність, права, Велика Британія, гуртки, товариства.

Сьогодні в суспільстві активно обговорюються різноманітні феміністичні теорії. Загальновідомо, що жіночих підйомів було чимало в країнах Європи, насамперед у Великій Британії ХІХ ст. Багато рухів важко піддаються класифікації. У зв'язку з цим, ми ставимо за мету дослідити причини таких підйомів, спостерігаючи за остаточним розколом у фемінізмі, який відбувся в першій половині ХХ ст.

Існує багато версій поняття «фемінізм». Усі вони зводять до соціальної рівності жінок та чоловіків. Найпоширенішою з багатьох класифікацій (географічна, расова) є за ідеологічною спрямованістю, згідно з якою виділяють чотири основні типи фемінізму: ліберальний, марксистський і радикальний. Варто зазначити, що ці категорії є умовними і не відображають усього розмаїття та багатогранності різних теорій.

Досліджуючи виникнення ліберального фемінізму, можна сказати, що він базується на принципі правової рівності, а основним інструментом вважається реформа законодавства, спрямована на усунення дискримінаційних практик щодо жінок. Основна увага ліберального фемінізму зосереджена на публічній сфері й не аналізує владні відносини, котрі існують у сім'ях і приватному житті [1].

При вивченні концепції марксистського та соціального фемінізму виникає низка запитань. Соціалістичний фемінізм зазвичай виокремлюють у теорії кінця ХХ ст., тоді як марксистський фемінізм використовують для позначення різних сторонніх практик ХІХ ст. Відмітимо, що ці феміністичні теорії суттєво відрізняються від ідей Карла Маркса, деякі з них виникли раніше, ніж марксизм. При вивченні марксистського фемінізму зазначається, що в його основі лежить критика капіталістичного суспільства. Ключовим завданням тоді було визволення жінок, введення їх у сферу оплачуваної праці та залучення до класової боротьби [1].

Ми виявили, що поява жіночих суспільно-політичних рухів із вимогами рівноправності припадає на початок ХІХ ст. Це пов'язано із вимогами жінок щодо

надання їм прав обіймати державні посади, займатися самостійною торгівлею та підприємництвом, здобувати освіту.

Досліджуючи цю тематику, ми можемо припустити, що перші феміністичні рухи мали ліберальне спрямування. Багато наукових розвідок вказують на те, що жіночий рух був пов'язаний з більш широким ліберально-демократичним рухом 30-х і 40-х рр. XIX ст. Фемінізм сприяв політизації різних верств населення й працював на користь формування рухів за виборчі права. Характерні також парламентські реформи, боротьба за вільну торгівлю та чартизм.

Активістки збирали підписи під петиціями до парламенту, організовували мітинги та різноманітні демонстрації, створювали асоціації. До створення «Ліги проти хлібного закону» суфражистки активно використовували публічні лекції, приватні зустрічі, листи й брошури [4, с. 34–35].

Відмітимо, що в історії Великої Британії були періоди, коли жінки могли скористатися своїм виборчим правом. У період феодалізму право голосу мали землевласники та вільні жінки. Ідея надання їм виборчих прав була популярна серед британських робітниць ще під час Манчестерської різанини 1819 р., коли вони активно долучилися до цього політичного руху та деяких інших, менш відомих [5, с. 8–9].

У другій половині XIX ст. почали формуватись організації, котрі займалися вирішенням різних «жіночих питань». Наприклад, гурток Ленгем Плейс (1857–1866 рр.) був створений після того, як у 1857 р. відхилили петицію про надання прав власності заміжнім жінкам. До гуртка входили такі відомі особистості, як поетеса і журналістка Бессі Рейнер Паркер, акторка Хелен Тейлор, лікарка Елізабет Андерсон, засновниці жіночих навчальних закладів Френсіс Басс і Доротія Біл. Основними напрямками роботи асоціації були: боротьба за різні права заміжніх жінок, вирішення проблем щодо їх працевлаштування, вільна освіта та виборчі права. Членами такого об'єднання були переважно представниці середнього класу [3, с. 8].

Кенсінгтонське товариство заснували в Лондоні (березень 1865 р.) Головою цієї організації була Шарлотта Меннінг, а секретарем – Емілі Девіс. Організація налічувала близько 68 членів. Товариство було закритим для публіки (лише за запрошенням) і обговорювало широке коло нагальних питань, пов'язаних із покращенням становища жінок [2].

Таким чином, у Великій Британії становлення жіночих феміністичних рухів відбулось у другій половині XIX ст. Жінки боролись за свої виборчі права та власності, можливості освіти, працевлаштування, участі в різних організаціях тощо. У 1860-х рр. запрацював гурток Ленгем Плейс, Кенсінгтонське товариство та багато інших. Все це сприяло поступовому рівноправ'ю жінок і чоловіків у світі, ліквідації дискримінації, появі жінок на політичній арені.

Література

1. Брайсон В. Политическая теория феминизма. URL: <https://genderin-detail.org.ua/library/politika/politicheskaya-teoriya-feminizma-vvedenie-134725.html> (дата звернення 03.11.2023).
2. Дінгсдейл А. Кенсінгтонське товариство (1865–1868). Оксфордський словник національної біографії. 2013.
3. Мердок Л. Щоденне життя вікторіанських жінок. Грінвуд: Кліо, 2013. 284 с.

4. Петренко І.М. Шлюбно-сімейні відносини в православній повсякденній культурі Великої Британії ХІХ ст.: дис. доктора іст. наук: 07.00.02. Київ, 2011. 453 с.
5. Фосет М.Г. Выборче право жінок: Коротка історія великого руху. Нью-Йорк: Source Book Прес, 1970. 94 с.

СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДЕРЖАВИ В ЯПОНІЇ

Анна-Марія Афанасієвська

Науковий керівник:
Марина Мінченко

Держава в Японії постала в ІІІ – ІV ст. Її утворення було обумовлено розкладом первіснообщинного ладу серед племен, які мешкали на теренах японських островів. Формування держави відбувалося навколо племінного утворення Ямато (ЯМАТО – племінний союз в Японії в ІІІ – ІV ст. з центром в районі сучасного міста Нара) [1, с. 3].

У ІVІІІ ст. правителями були представники роду Фудзівара, які перетворили імператорські сім'ї на заручників у власних палацах. До закінчення ІІІІ ст. колишня влада монархів йде на спад. З'являється альтернативний самурацький уряд – сегунат в Камакурі. У 1221 р. палацова аристократія повністю розгромлена в антисегунському повстанні, імператор перетворився на розпорядника церемоній і ритуалів. Щоб утримувати пишний монарший двір, проводився продаж почесних посад усім охочим самураям.

Після падіння сегунату імператор Го-Дайго провів реставрацію Кемму з метою повернути модель держави ІХ ст., але вона викликала соціально-політичну кризу. Імператорський будинок розпався на дві династії: Північну і Південну. Тільки через 30 років єдність будинку було відновлено стараннями самурайського сегунату Муроматі, проте монархи втратили владу над країною.

Трагічні події спричинили занепад імператорського дому. Протягом декількох століть не проводилася церемонія Імператорського збору врожаю і не призначався спадкоємець.

Також дуже цікавим аспектом впливає змішання кількох релігійних течій, зокрема синтоїзм або «шлях богів». Більшість населення вірували в міфи, тому всьому приписували божественне значення. Духи неба вважалися предками монархів, прості жителі походили від духів нижчого походження. У синтоїзмі поклонялися духам предків, а після смерті готувалися перетворитися на духів.

Безтелесні сутності були повсюди, вони невидимо змінювали перебіг життя, здатні впливати на події, що відбувалися. Синтоїзм дозволив японцям показати ще одну їхню особливість – любов до гармонії природи.

З Китаю до Японії прийшов буддизм. Придворна знати перша вирішила долучитися до цього новомодного навчання. Філософське вчення мало згуртувати країну і підтримати авторитет центральної влади. Релігія в середньовічній Японії увійшла до кодексу честі самураїв: дисциплінованість, холонокровність, відрішеність і самоконтроль. Почали з'являтися буддійські монастирі, які готують